

Αρβανίτες: Έλληνες ή Αλβανοί;

Οι Αρβανίτες (στην αρβανίτικη γλώσσα: arbërorë ή arbëreshë) θεωρούνται οι απόγονοι μεταναστών από το Άρβανον (περιοχή της σημερινής κεντρικής και νότιας Αλβανίας), οι οποίοι εγκαταστάθηκαν σε περιοχές της κεντρικής και νότιας Ελλάδας κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, κυρίως μεταξύ του 13ου αιώνα και του 15ου αιώνα. Οι Αρβανίτες έπαιξαν κυρίαρχο και ουσιαστικό ρόλο τόσο κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 όσο και στη διαμόρφωση του ελληνικού κράτους στη συνέχεια. Πρωτοαναφέρονται στο βιβλίο της Άννας Κομνηνής, «Αλεξιάδα». Το βιβλίο ασχολείται με τις ταραχές στην περιοχή του Αρβάνου που προκάλεσαν οι Νορμανδοί κατά τη διάρκεια της βασιλείας του πατέρα της, Αυτοκράτορα Αλέξιου Α' Κομνηνού (1081 -1118). Στην «Ιστορία» (1079 -1080 μ.Χ.), ο Βυζαντινός ιστορικός Μιχαήλ Ατταλιάτης ήταν ο πρώτος που ανέφερε τους Αλβανούς ως έχοντες λάβει μέρος σε εξέγερση εναντίον της Κωνσταντινούπολης το 1043 μ.Χ. και τους Αρβανίτες ως υποτελείς του Δούκα του Δυρραχίου.

Σύμφωνα με μια θεωρία η λέξη Αρβανίτης έχει κοινή προέλευση με τη λέξη «Αλβανός», με αλλαγή των συμφώνων ρ-λ.

Στους περισσότερους Αρβανίτες δεν αρέσει καθόλου να τους λένε Αλβανούς. Στη δεκαετία του 1990 ο Αλβανός Πρόεδρος Σαλί Μπερίσα (Sali Berisha) περιέγραψε τους Αρβανίτες σαν μια αλβανική μειονότητα στην Ελλάδα, προκαλώντας την οργισμένη αντίδραση των Αρβανιτών στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης.

Σύμφωνα με τον Αριστείδη Κόλλια, μερικοί Αρβανίτες στο βορειοδυτικό τμήμα της Ηπείρου παραδοσιακά αυτοαποκαλούνται και με την ονομασία Shqiptár, χωρίς να επικαλούνται αλβανική εθνική συνείδηση (Σκιπτάρ=οπλοφόρος (από το λατινικό scīpio που σημαίνει ράβδος (εκ του σκήπτρο) και skapt=δόρυ). Οι Αλβανοί αποκαλούν έτσι τους εαυτούς τους σήμερα και την χώρα τους Σκηπερία (Republika e Shqipërisë), αν και προσπαθούν να ταυτίσουν τη λέξη σκιπτάρ=οπλοφόρος με την λέξη σκιπόνιε που σημαίνει αετός). Η λέξη αυτή χρησιμοποιείται επίσης σε μερικά χωριά της Θράκης, όπου οι Αρβανίτες μετανάστευσαν από τα βουνά της Πίνδου κατά τον 19ο αιώνα. Από την άλλη μεριά αυτή η λέξη είναι παντελώς άγνωστη στο κύριο σώμα των Αρβανιτών της νότιας Ελλάδας.

Καταγωγή των Αρβανιτών

Για την καταγωγή των Ελλήνων Αρβανιτών υπάρχουν πολλές θεωρίες οι περισσότερες από τις οποίες δεν είναι και τόσο αξιόπιστες. Η γνώση που έχουμε είναι κατά κύριον λόγον ιστορική και όχι καθαρά επιστημονική. Οι Αρβανίτες ξεκίνησαν από την περιοχή του Αρβάνου (σημερινή Αλβανία). Η περιοχή της σημερινής Αλβανίας είναι η αρχαία Ιλλυρία, κοιτίδα των Δωριέων. Οι Αρβανίτες ήρθαν στην Ελλάδα πριν από την Οθωμανική κατάκτηση και δεν εδέχθησαν την επιρροή της οθωμανικής κυριαρχίας στους λαούς της περιοχής στο ζήτημα της θρησκείας και της κουλτούρας.

Η Αρβανίτικη γλώσσα είναι η γλώσσα που μιλιόταν στην περιοχή της Ιλλυρίας πριν την Οθωμανική κατάκτηση γι' αυτό και διαφέρουν από τα αλβανικά σε σημαντικό βαθμό. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι σημερινοί Αλβανοί χαρακτηρίζουν την αρβανίτικη γλώσσα ως αρχαία αλβανικά. Είναι αξιοσημείωτο επίσης ότι η αρβανίτικη γλώσσα χρησιμοποιεί ελληνικό συντακτικό κι ως γνωστόν το συντακτικό, γλωσσικά δεν «δανείζεται».

Να σημειωθεί εδώ ότι οι μετανάστες εκείνοι, ποτέ δεν ονόμασαν τους εαυτούς τους Αρβανίτες. Αρβανίτες τους ονόμασαν οι γηγενείς της Ελλάδας, όπως συνήθως ονομάζουν κάποιον που πάει από άλλο μέρος, κατά το Σοφικίτες, Βατικιώτες, Υδραίои, Ποριώτες και άλλοι, από τον τόπο προέλευσης.

Σήμερα οι απόγονοι των Ελλήνων-Αρβανιτών που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα πριν 650 χρόνια, έστω κι αν κάνουν αρβανίτικους Συνδέσμους και Συλλόγους, δεν δέχονται καν ότι είναι Αρβανίτες-Αλβανοί, αλλά Έλληνες από την Αλβανία.

Από αυτούς τους Έλληνες-Αρβανίτες, που πολλοί εξακολουθούν να χρησιμοποιούν την αρβανίτικη διάλεκτο και στις μέρες μας για τη συνεννόησή τους με τους σημερινούς Αλβανούς οικονομικούς μετανάστες, προήλθε μεγάλος αριθμός αγωνιστών του 1821, όπως αναφέρουν διάφορες πηγές, μεταξύ των οποίων οι:

- Ανδρέας Μιαούλης ή Ανδρέας Βώκος, ναύαρχος, αργότερα πολιτικός.
- Μάρκος Μπότσαρης, Σουλιώτης αγωνιστής και μέλος της Φιλικής Εταιρείας, σκοτώθηκε το 1823 από Τουρκαλβανούς, στο Καρπενήσι.
- Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, η μόνη γυναίκα μέλος της Φιλικής εταιρίας (το καράβι της μάλιστα το βάπτισε με το αρχαιοελληνικό όνομα «Αγαμέμνων»).
- Παύλος Κουντουριώτης, ναύαρχος, αργότερα Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

- Θεόδωρος Πάγκαλος, στρατηγός και δικτάτορας.
- Αλέξανδρος Κορυζής, Πρωθυπουργός του '41, και άλλοι.

Ιλλυρική καταγωγή

Μια από τις απόψεις για την καταγωγή των Αρβανιτών, είναι ότι οι Αρβανίτες που ήρθαν εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, ήταν αμιγή ιλλυρικά φύλα, δηλαδή Αλβανοί (αν και για πολλούς οι σύνδεση των σημερινών Αλβανών με τους αρχαίους Ιλλυριούς είναι αρκετά συζητήσιμη*), οι οποίοι με το πέρασμα των αιώνων εξελληνίστηκαν και αναμείχθηκαν με τον ελληνικό πληθυσμό, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη ελληνικής εθνικής συνείδησης. Οι αντιδράσεις σε αυτή την εκδοχή προέρχονται κυρίως από τους ίδιους τους Αρβανίτες οι οποίοι στην συντριπτική πλειοψηφία δεν δέχονται την περίπτωση της αλβανικής καταγωγής ενώ κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, με το όνομα Αρβανίτες ονομάζονταν οι Αλβανοί που πολεμούσαν στο πλευρό των Τούρκων κατά των Ελλήνων, δηλαδή οι λεγόμενοι Τουρκαλβανοί, που σημαίνει ότι η ονομασία αυτή δεν χρησιμοποιούνταν για να δηλώσει τους αλβανόφωνους Έλληνες** .

Πελασγική καταγωγή

Η άποψη περί καταγωγής των Αρβανιτών από τους προέλληνες Πελασγούς, υποστηρίζεται κυρίως από την αλβανική πλευρά και από κάποιους Αρβανίτες συγγραφείς και μελετητές. Έτσι τονίζεται η πελασγική καταγωγή όχι μόνο των Αρβανιτών αλλά και των Αλβανών καθώς και η ταύτιση των αρβανίτικων με τη γλώσσα των Πελασγών, με σκοπό να προβληθεί η άποψη ότι οι το αλβανικό έθνος αποτελεί τον αρχαιότερο πληθυσμό των Βαλκανίων, πριν ακόμα την έλευση των Ελλήνων, και ότι οι Αρβανίτες είναι οι πραγματικοί ιθαγενείς του Ελλαδικού χώρου τους οποίους οι Έλληνες συνάντησαν ως Πελασγούς, κατά την κάθοδο τους. Αυτή η εκδοχή όμως στερείται ρεαλιστικότητας, αφού δεν είναι δυνατόν μετά από τρεις και πλέον χιλιετίες να διασώθηκαν πελασγικοί πληθυσμοί στην Ελλάδα.

Καταγωγή από τους Τόσκηδες

Μια δημοφιλής θεωρία είναι αυτή που ανάγει την καταγωγή των Αρβανιτών, στους Τόσκηδες της νότιας Αλβανίας, οι οποίοι αποτελούν τη μία από τις δύο μεγάλες εθνικές ομάδες των Αλβανών (η άλλη είναι οι Γκέγκηδες, που ζουν στην βόρεια Αλβανία). Ως γνωστόν, υπάρχει έντονη διαφοροποίηση ανάμεσα στους Γκέγκηδες και τους Τόσκηδες από φυλετικής και πολιτισμικής άποψης (οι Τόσκηδες θεωρούν τους Γκέγκηδες άξεστους, αμόρφωτους και κατώτερους πολιτισμικά), ενώ η τόσκιη και η γκέγκικη διάλεκτος παρουσιάζουν μεγάλες

διαφορές, έτσι ώστε οι Γκέγκηδες να θεωρούνται οι πραγματικοί απόγονοι των Ιλλυριών, ενώ οι Τόσκηδες να θεωρούνται απόγονοι εξαλβανισμένων ελληνικών φύλων της Ηπείρου, δηλαδή Ελλήνων οι οποίοι ζώντας ανάμεσα σε αλβανικά φύλα υιοθέτησαν και προσάρμοσαν στις ανάγκες τους την αλβανική γλώσσα, αναμειγνύοντας και στοιχεία από την ελληνική, δημιουργώντας έτσι την αρβανίτικη διάλεκτο. Οι Αρβανίτες λοιπόν, σύμφωνα με πολλούς μελετητές, αποτελούν τους Τόσκηδες που μετανάστευσαν από την Βόρεια Ήπειρο στην Ελλάδα. Η εκδοχή αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι οι Αρβανίτες μπορούν να συνεννοηθούν σε κάποιο βαθμό μιλώντας αρβανίτικα μόνο με τους Τόσκηδες, ενώ η συνεννόηση με τους Γκέγκηδες είναι αδύνατη, όπως επίσης και από το ότι η αρβανίτικη γλώσσα περιέχει πλήθος αρχαϊκών στοιχείων της ελληνικής.

Δωρική καταγωγή

Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι οι Αρβανίτες είναι απόγονοι των δωρικών ελληνικών φύλων. Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής τονίζουν τις ομοιότητες στην κουλτούρα μεταξύ Αρβανιτών και Δωριέων. Οι Αρβανίτες ήταν λαός σκληρός, πολεμοχαρής και λιτός, με κύρια απασχόληση την κτηνοτροφία (χαρακτηριστικό δωρικό στοιχείο) και την αγροτιά. Κοινωνία κλειστή μη δεχόμενη επιμειξίες. Οι διάφορες φατρίες είναι μια ακόμη δωρική μορφή κοινωνικής συγκρότησης. Τα ελληνικά αρβανίτικα από μελέτες που έχουν γίνει περιέχουν πλήθος ομηρικών λέξεων, η δε δομή της γλώσσας είναι λιτή και «βαριά». Είναι πολύ πιθανό να πρόκειται για μία δωρική γλώσσα αρχαϊκού τύπου.

Πάρα πολλά κοινά στοιχεία παρουσιάζουν οι Έλληνες Αρβανίτες με τους Σφακιανούς της Κρήτης και από φυλετικής απόψεως και από πλευράς κουλτούρας. Είναι γνωστό ότι οι Σφακιανοί προέρχονται από τους Δωριείς και κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι ασχολούνται με την κτηνοτροφία καθώς επίσης και ότι είναι ανυπότακτοι και πολεμοχαρείς, ενώ έχουν ενδογαμική τάση. Ακόμα το κύριο μουσικό όργανο της Κρήτης είναι η λύρα, το όνομα της οποίας προέρχεται από την λέξη Ιλλυρία, τόπο καταγωγής των Δωριέων. Ακόμα η ύπαρξη των φατριών-οικογενειών στους Σφακιανούς είναι ένα ακόμα χαρακτηριστικό κοινό στοιχείο με τους Αρβανίτες όπως και η βεντέτα η οποία στους σημερινούς Αρβανίτες υπάρχει πολύ λιγότερο σε αντίθεση με τους Σφακιανούς όπου έχει διατηρηθεί. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό στοιχείο μεταξύ Σφακιανών και Αρβανιτών είναι ορισμένα ενδυματολογικά στοιχεία τα οποία θα λέγαμε δωρικά. Η χαρακτηριστική μαύρη ενδυμασία των Σφακιανών έχει διατηρηθεί ατόφια μέχρι και σήμερα. Στους Έλληνες Αρβανίτες τα παλαιότερα χρόνια συναντούμε τα

μαύρα σκουφιά, χαρακτηριστικό των Αρβανιτών των παλαιότερων χρόνων. Από μία ατόφια μαρτυρία του 19ου αιώνα αναφέρεται ότι τρεις Αρβανίτες είχαν πάει σε μία Μονή για να γίνουν μοναχοί. Ο ηγούμενος της Μονής μόλις τους είδε κατάλαβε αμέσως ότι ήταν Αρβανίτες από τα χαρακτηριστικά μαύρα σκουφιά τους.

Στο «Λεξικό Εθνών - Εθνοτήτων - Λαών» του Γιόζεφ Βολφ, αναφέρονται τα παρακάτω:

«Αρβανίτες ή Αλβανοί: Λαός που διαμορφώθηκε στο χώρο της σημερινής Αλβανίας τους πρώτους μ.Χ. αιώνες. Ο Κλαύδιος Πτολεμαίος (πέθανε το 160-168 μ.Χ.) αναφέρει μια φυλή στην Ιλλυρία με το όνομα Άλβανες, που ζούσε στο χώρο μεταξύ Δυρραχίου και Δίβρης. Είναι φανερό ότι πρόκειται για ένωση πατριών που συγκροτήθηκε για αυτοάμυνα. Αυτή η ένωση ενισχύεται πολύ την εποχή των μεγάλων βαρβαρικών επιδρομών του 4ου-7ου μ.Χ. αιώνα. Τότε, στην περιοχή θα εισβάλουν σλαβικά φύλα που θα καταστρέψουν τις πόλεις. Μεγάλο μέρος των κατοίκων αυτών των πόλεων καταφεύγει στα βουνά και πυκνώνει τις γραμμές των Αλβανών, οι οποίοι φυσικά αντιστέκονται και αποκρούουν τους Σλάβους. Στις αρχικές ιλλυρικές πατριές, που συγκρότησαν τους Αλβανούς ή Αρβανίτες, προστέθηκαν τώρα και στοιχεία των παραλίων, ελληνικά, ρωμαϊκά κ.λπ. Οι Αλβανοί ή Αρβανίτες ενισχύονται ακόμα περισσότερο στην περίοδο της βουλγαρικής επέκτασης. Είναι καθαρά ποιμενικές πατριές, που κρατούν το όπλο στο χέρι. Οι Βυζαντινοί θα τους χρησιμοποιήσουν ως κλεισουράρηδες, φύλακες στα ορεινά μέρη. Θα ξεχωρίσουν τρεις διαφορετικές ομάδες: Οι Γκέγκηδες, οι Τσάμηδες και οι Τόσκηδες, με μια μικρότερη υποδιαίρεση, τους Λιάπηδες. Δε συγκρότησαν έθνος, παρόλο που είχαν βρεθεί από νωρίς μπροστά σε κοινό εχθρό. Στα χρόνια της Φραγκοκρατίας, οι αρβανίτικες πατριές χρησιμοποιούνται ως στρατός στα φεουδαρχικά κρατίδια που συγκροτήθηκαν στον ελλαδικό χώρο. Τον 14ο αιώνα οι ένοπλοι αυτοί Αρβανίτες που είχαν εγκατασταθεί σ' όλη την οροσειρά της Πίνδου εξεγείρονται, ανατρέπουν την εξουσία στην Ήπειρο και δημιουργούν τρία κρατίδια: των Μπουαίων με κέντρο το Αγγελόκαστρο, των Λιοσαίων με κέντρο την Άρτα και του Κάρολου Τόπια, που καταλάμβανε τη Β. Ήπειρο και μέρος της Αλβανίας. Με τη διάλυση αυτών των κρατιδίων οι πολεμικές πατριές των Αρβανιτών σκορπούν ως μισθοφόροι σε διάφορα μέρη της Ελλάδας: στην Αττική και Βοιωτία ως μισθοφόροι των Ατσαγιόλι και στην Πελοπόννησο ως μισθοφόροι των Παλαιολόγων. Οι Τούρκοι θα τους βρουν απλωμένους σ' όλη την Ελλάδα. Οι Τούρκοι θα εξισλαμίσουν το βασικό όγκο των αρβανίτικων φατριών, που κατοικούσαν πέρα από τα όρια της σημερινής Ελλάδας και θα τους

χρησιμοποιήσουν ως στήριγμα της εξουσίας τους. Οι Αρβανίτες που βρέθηκαν σκορπισμένοι, ως μισθοφόροι θα μείνουν κατά το πλείστο χριστιανοί και γι' αυτό θα πολεμούν τους Τούρκους. Αυτοί οι Αρβανίτες θα συγχωνευτούν τελικά με το Νεοελληνικό έθνος. Αντίθετα, οι εξισλαμισμένοι θα συγκροτήσουν το έθνος των Αλβανών, που ζει στην Αλβανία. Οι Αλβανοί όμως ονομάζουν τον εαυτό τους Σκιπτάρ. Ως μισθοφόροι, οι Αρβανίτες βρίσκονται σκορπισμένοι στα πέρατα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Οι χριστιανοί Αρβανίτες θα είναι οι βασικοί μισθοφόροι της Βενετίας και θα δράσουν σ' όλη τη διάρκεια των τουρκοβενετικών πολέμων. Μεγάλος αριθμός Αρβανιτών μισθοφόρων θα εγκατασταθούν στο βασίλειο της Νεάπολης, όπου θα παραμείνουν και μετά την κατάλυση. Απόγονοί τους ζουν σήμερα σκορπισμένοι στη Ν. Ιταλία. Μεγάλος όγκος Αρβανιτών θα κατέβει στον ελλαδικό χώρο και ιδιαίτερα στην Πελοπόννησο το 1770, την εποχή των Ορλωφικών. Για μια περίοδο θα κυριαρχήσουν στην Πελοπόννησο, ενώ θα εξαναγκάσουν σε φυγή το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Πελοποννήσου. Έγιναν πραγματική συμφορά. Οι ίδιοι οι Τούρκοι θα τους καταδιώξουν. Σε συνεργασία με τις κλέφτικες ομάδες της Πελοποννήσου οι Τούρκοι θα τους εξοντώσουν. Μαζί με τις ένοπλες πατριές είχαν κατέβει στην Πελοπόννησο και πολλοί ποιμένες. Με το διωγμό, οι περισσότεροι θα φύγουν για να εγκατασταθούν στα νησιά (Κυκλάδες, Σάμο κ.λπ.), ενώ ένα μεγάλο μέρος θα επιστρέψει στην Αλβανία, μετά από περίπου 10 χρόνια παραμονής στην Πελοπόννησο. Αρβανίτες θα εγκατασταθούν σε όλα τα μέρη της Ελλάδας, τόσο ως μισθοφόροι των Βενετών, όσο και ως μισθοφόροι των Τούρκων. Οι χριστιανοί Αρβανίτες, που εγκαταστάθηκαν στον ελλαδικό χώρο πριν από την Τουρκοκρατία, θα πολεμήσουν τους Τούρκους και στη συνέχεια, μέσα από κοινούς με τον ελληνικό πληθυσμό αγώνες κατά των Τούρκων, θα συγχωνευτούν με τους Έλληνες. Οι Αρβανίτες θα αφομοιωθούν από το νεοελληνικό έθνος. Η γλώσσα των Αρβανιτών γενικά ήταν φτωχή και οι Αρβανίτες υποχρεώθηκαν να χρησιμοποιούν πολλές ελληνικές λέξεις. Σιγά σιγά η γλώσσα τους χάνεται. Η αρβανίτικη γλώσσα δε χάθηκε εντελώς μόνο στις περιοχές, όπου οι Αρβανίτες έμειναν ως αποκλειστική-κλειστή κοινωνία (Αττική και Βοιωτία και κατά κάποιο τρόπο η Κορινθία). Όταν η κλειστή κοινωνία τους θα σπάσει (από τα μέσα του 18ου αιώνα και έπειτα) η αρβανίτικη γλώσσα θα αρχίσει να υποχωρεί. Εξακολουθεί να αντιστέκεται όμως, στα ορεινά χωριά της Βοιωτίας-Αττικής».

Η καθόδος των Αρβανιτών

Η ιστορία της καθόδου των Αρβανιτών ή Αλβανιτών ξεκινά από τον 13ο αιώνα. Όταν δημιουργήθηκε το Δεσποτάτο της Ηπείρου στις αρχές του 13ου αιώνα, οι

Αλβανοί μισθοφόροι στρατιώτες πολεμούσαν με το μέρος της Ηπείρου εναντίον των Σλάβων και των Βενετών. Για τις υπηρεσίες που προσέφεραν οι Αλβανοί κατά τη διάρκεια των στρατιωτικών επιχειρήσεων, η αλβανική αριστοκρατία μόνο πήρε σημαντικούς αυλικούς τίτλους.

Αυτοί οι Αλβανοί αριστοκράτες, τοποθετούνταν επικεφαλής πολλών περιοχών, διαβρώνοντας έτσι σταδιακά το παλιό βυζαντινό διοικητικό σύστημα. Από παραδοσιακοί πατριαρχικοί αρχηγοί μεταλλάσσονταν σε άρχοντες. Το καινούργιο καθεστώς που επέβαλλαν οι άρχοντες αυτοί στη γη, αποστερούσε την περιουσία από τους κατοίκους που συχνά έχαναν και την ελευθερία τους πωλούμενοι ως σκλάβοι.

Προσπαθώντας να ξεφύγουν από την νέα αυτή κατάσταση, οι Αρβανίτες υποχρεώθηκαν να αποκτήσουν νομαδικές συνήθειες. Βλέπανε τη μετανάστευση ως μοναδική λύση στα προβλήματα που δημιουργούσε η μονοπώληση των αλβανικών εδαφών από τους Αλβανούς άρχοντες που γίνονταν όλο και πιο βίαιοι. Πέρα όμως από τις μεταβολές αυτές που τάραξαν σε βάθος την κοινωνία τους, μία ακόμη αιτία εκπατρισμού αποτελούσε πλέον η οθωμανική εισβολή.

Οι πηγές αναφέρουν ότι η δια θαλάσσης μετανάστευση άρχισε δειλά γύρω στο 1280, ενώ οι χερσαίες μεταναστεύσεις πρέπει να τοποθετηθούν στα τέλη του 13ου αι. αφού υπάρχουν αναφορές για παρουσία Αρβανιτών στη Θεσσαλία γύρω στα 1315. Οι αρβανίτικες μεταναστεύσεις σταμάτησαν γύρω στο 1600 μ.Χ. Τέλος η εσωτερική μετακίνηση εντός της επαρχίας Ηπειρωτών μεταναστών, που στο μεταξύ πλήθαιναν με γάμους και τις επιμειξίες σταμάτησε γύρω στο 1600 μ.Χ.

Από τότε, όλοι οι Αρβανίτες που απαντώνται εκτός Αλβανίας παρουσιάζονται ως γνήσιοι νομάδες, και τους συναντούμε από τη Θεσσαλία ως την Αττική και από την Ακαρνανία ως τα νότια της Πελοποννήσου. Ατομικά ή συλλογικά, η αρβανίτικη αυτή μετανάστευση εμφανίζεται ως αντίδραση φυγής σε μία κοινωνική καταπίεση που είχε γίνει αφόρητη.

Οι Αρβανίτικες φατρίες ήταν και έμειναν πιστές στην Ελληνική Ορθοδοξία. Όμως οι Αλβανοί ασπάστηκαν θρησκείες όπως ο Μουσουλμανισμός και ο Ρωμαιοκαθολισμός ανάλογα με τα δικά τους συμφέροντα. Η Θεσσαλία υπήρξε η πρώτη ελληνική επαρχία που δέχτηκε τις αρβανίτικες μεταναστεύσεις. Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο ιστορικός Χαλκοκονδύλης, μετά τη Θεσσαλία οι Αρβανίτες πήγαν στο εσωτερικό της Μακεδονίας και έφθασαν ως την Καστοριά. Μαζί τους

έφεραν και τα προτερήματά τους ως γεωργοί.

Οι Αρβανίτες εγκαταστάθηκαν στην Πελοπόννησο σε μικρούς αριθμούς μετά από πρόσκληση του δεσπότη Μανουήλ Καντακουζηνού (1348 – 1380). Κατόπιν, ο δεσπότης Θεόδωρος Α΄ Παλαιολόγος (1383 – 1407) προσκάλεσε περίπου 10.000 Αρβανίτες για να εγκατασταθούν στην Πελοπόννησο. Οι Αρβανίτες υπηρετούσαν στον βυζαντινό στρατό και η Δυναστεία των Παλαιολόγων τους χρησιμοποίησε συχνά σε πολλές στρατιωτικές εκστρατείες. Σε μια περίπτωση, 6.000 Αρβανίτες από την Γλαρέντζα εστάλησαν στο πεδίο μάχης. Στα μέσα του 1454, ένας ηγέτης που ονομαζόταν Πέτρος Βουάς είχε περίπου 30.000 Αρβανίτες κάτω από την εντολή του.

Επίσης, οι Βενετοί μίσθωσαν πολυάριθμους Αρβανίτες για να υπηρετήσουν ως «Stradioti». Με βάση τους υπολογισμούς ενός γαλλικού αυτόπτη μάρτυρα Philippe de Commines (1447 – 1511), οι Αρβανίτες επιτήρησαν τις ενετικές περιοχές όπως το Ναύπλιο, ως πεζοί και έφιπποι. Επιπλέον, οι Αρβανίτες αυτοχαρακτηριζόντουσαν ως Έλληνες. «*Ήσαν άπαντες Έλληνες, ελθόντες εκ των πόλεων ας κατέχουσα εν Ελλάδι οι Βενετοί, τινές μεν εκ του Ναυπλίου εν Πελοποννήσω, άλλοι δε εξ Αλβανίας, ενώπιον του Δυρραχίου*».

Οι Αρβανίτες υπηρέτησαν επίσης στο στρατό του Ερρίκου Η΄ της Αγγλίας και της Ιρλανδίας (1491 – 1547) και του Henry Ε΄ της Αγγλίας. Οι Αρβανίτες είχαν θέσεις σε πολλές ελληνικές ορθόδοξες εκκλησίες. Το 1697, οι Αρβανίτες Μιχαήλ Μπούας και Αλέξανδρος Μοσχολέων καταχώρησαν ως υπάλληλοι της ελληνικής ορθόδοξης εκκλησίας στη Νάπολη και ως Έλληνες.

Από το σύνολο των μεταναστών, όσοι έφτασαν στην Πελοπόννησο και είχαν εγκατασταθεί σε δυσπρόσιτες ορεινές ζώνες, σχημάτιζαν συμπαγείς ομάδες. Καθώς συχνά δεν είχαν ενδοιασμό να τεθούν υπό τις διαταγές ενός ελληνόφωνου άρχοντα, που ήταν απευθείας απόγονος της παλαιάς αυτοκρατορικής δυναστείας, μαζί με τους υπόλοιπους Έλληνες αποτέλεσαν βασική εστία αντίστασης στους Οθωμανούς. Με την υιοθέτηση κοινής στάσης, οι ελληνο-αρβανίτικες ενώσεις, διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο στον ελληνικό απελευθερωτικό αγώνα του 1821. Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, πολλοί Αρβανίτες συμμετείχαν στο Μακεδονικό Αγώνα (1903) όπως ο Βαγγέλης Κοροπούλης από την Μάνδρα.

Ανθρωπολογικές μελέτες

Στις ανθρωπολογικές έρευνες του Θεόδωρου Κ. Πίτσιου, οι Αρβανίτες αποτελούν

αιγιακό πληθυσμό με διαφορετικά μορφολογικά χαρακτηριστικά σε σύγκριση με τους Αλβανούς. Συγκεκριμένα αναφέρει: «*Η εξέταση αυτών των ομάδων (Αρβανιτοφώνων), μία στη Μεσσηνία, μία στην Αργολίδα και δύο στην Κορινθία, έδειξε ότι σε καμία περίπτωση δεν ξεχωρίζουν από το συνολικό πληθυσμό της Πελοποννήσου ή από τις γειτονικές ομάδες. Σε κανέναν από τους ενενήκοντα χάρτες γνωρισμάτων που σχεδιάστηκαν, δεν μοιάζουν μεταξύ τους περισσότερο από όσο με τις γειτονικές τους γεωγραφικές ομάδες. Επίσης, στα στατιστικά δένδρογράμματα, ταυτόχρονης σύγκρισης περισσότερων γνωρισμάτων, δεν διαχωρίζονται οι αρβανιτόφωνες ομάδες από τις υπόλοιπες της Πελοποννήσου*».

Θ. Κ. Πίτσιος. Ανθρωπολογική Μελέτη του Πληθυσμού της Πελοποννήσου. Η Καταγωγή των Πελοποννήσιων. Βιβλιοθήκη Ανθρωπολογικής Εταιρείας Ελλάδος Αρ. 2. Αθήνα, 1978.

Αυτή η επιστημονική έρευνα αποδεικνύει πως οι Αρβανίτες ήταν μόνο Έλληνες που εν μέρει εξαλβανίστηκαν γλωσσολογικά εξαιτίας της κατοίκησης μεταξύ αλβανόφωνων πληθυσμών, περίπτωση παρόμοια με τους σύγχρονους αλβανόφωνους Βορειοηπειρώτες Έλληνες που μετανάστευσαν στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

* Οι εκδοχές είναι αρκετές (πολύ ενδιαφέρουσα εκπομπή, όπου αναφέρονται πολλά ιστορικά στοιχεία, με τον καθηγητή Φίλια και τον Βαλκανολόγο Αχιλλέα Λαζάρου). Κατά μία εκδοχή, η χώρα των Αλβανών βρισκόταν στην Υπερκαυκασία, κοντά στην Κασπία Θάλασσα, δίπλα στην Αρμενία και τη Γεωργία, μέχρι που τους διέλυσαν οι Ρωμαίοι τον 1ον μ.Χ. αιώνα. Πρωτεύουσα ήταν η Καμπάχα, ερείπιά της υπάρχουν και σήμερα. Μετά την καταστροφή από τους Ρωμαίους πολλοί Αλβανοί έφυγαν από την Υπερκαυκασία και ήρθαν στη Ιλλυρία. Κοντά στα σημερινά Τίρανα δημιούργησαν το χωριό Αλβανόν ή Άρβανον, στην περιοχή της σημερινής Κρόιας. Το χωριό αυτό για πρώτη φορά αναφέρεται από τον Πτολεμαίο το Γεωγράφο, ως «Αλβανόπολις», και τον 11ο αιώνα από τους βυζαντινούς. Έτσι ονομάστηκαν Αλβανοί ή Αρβανίτες. Και σιγά σιγά άρχισαν να αυξάνονται, ενώ παράλληλα έφταναν εκεί κι άλλοι Ανατολίτες ή Σλάβοι. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, οι σημερινοί Αλβανοί ήταν θρακικά φύλα από την Δαρδανία (σημερινή περιοχή των Σκοπίων) ή γερμανικά φύλα που αναμείχθηκαν με τους ντόπιους Ιλλυριούς.

** Το πιο χτυπητό παράδειγμα της διαφοράς ανάμεσα στον Έλληνα Αρβανίτη και στον Τουρκαλβανό, το συνειδητοποιεί κανείς με τους Σουλιώτες. Δίγλωσσοι κι εκείνοι, έδειξαν πόσο ψεύτικο είναι το επιχείρημα της αναγωγής σε μια άλλη εθνότητα με στοιχείο τη γλώσσα. Με ελληνικά ή με αρβανίτικα, τραγούδησαν και τραγουδήθηκαν τα κατορθώματά τους που τα ενέπνεε ένα και μόνο: Η αγάπη για την ελευθερία, η ελληνική συνείδηση, το αδιαίρετο με τη μία έννοια Ελλάδα. Αγεφύρωτο το χάσμα ανάμεσα σε αυτούς και τους Τουρκαλβανούς κι όχι μόνο. Και τους Λατίνους, τους Παπιστανούς, που τραγική επιβεβαίωση και το ίδιο το βόλι που σκότωσε τον πιο αγαπητό ίσως ήρωα του 1821, τον Σουλιώτη Μάρκο Μπότσαρη. Μια ακόμα απόδειξη είναι ότι και ο Κολοκοτρώνης στα απομνημονεύματά του, όταν αναφέρει τη λέξη «Αρβανίτης», εννοεί «Τουρκαλβανός». Και θα πρέπει να γίνει ειδική μνεία για τον Κολοκοτρώνη, ο οποίος θεωρείται από τους σημερινούς Αλβανούς, λίγο πολύ ως...συμπατριώτης

τους. Ακόμα κι αν η αρβανίτικη καταγωγή των Κολοκοτρωναίων μπορεί να θεωρηθεί διερευνήσιμη, εν τούτοις το γεγονός ότι το 1769 ο πατέρας του Θεόδωρου, Κωνσταντής, μαζί με τα αδέλφια του Αποστόλη, Γιώργο και Αναγνώστη, είχε συντρίψει τους Αρβανίτες-Τουρκαλβανούς που μάστιζαν την Πελοπόννησο και το 1770 είχε συμμετάσχει στην εξέγερση του Μοριά κατά τα Ορλωφικά, ενώ το 1779 συμμετείχε στην εξόντωση των Τουρκαλβανών της Πελοποννήσου, είναι στοιχεία αδιαμφισβήτητα. Χαρακτηριστική είναι επίσης η αποστροφή του ίδιου του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στα απομνημονεύματά του: «Όταν έμβηκα εις την Τριπολιτσά, με έδειξαν τον Πλάτανο εις το παζάρι όπου εκρέμαγαν τους Έλληνες. Αναστέναξα και είπα: “Αϊντε, πόσοι από το σόγι μου και από το έθνος μου εκρεμάσθηκαν εκεί”, και διέταξα και το έκοψαν».

Πηγές

[livepedia.gr](#) | [el.wikipedia.org](#) | [koutouzis.gr](#) | [nightly-visitor.blogspot.com](#) | [multiforums.gr](#) | [epirus-history.gr](#) | [pianarcadia.gr](#)